

IŠORINIŲ EKSPERTŲ SIŪLYMAI GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMO IR BENDRAJAI PROGRAMAI TOBULINTI

Skelbiame siūlymų, gautų atnaujintos pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos 2021-03-31 d. projektui, apibendrinimą. Dėkojame už gautus siūlymus. Juos gavome iš Vaiko teisių apsaugos kontrolierės, Lietuvos akušerių ginekologų draugijos, Šeimų asociacijos, VšĮ „Įvairovės ir edukacijos namai“, VšĮ „Stebėk teises“, Prof. dr. Sigita Lesinskienės, Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Klinikinės medicinos instituto Psichiatrijos klinikos vadovės, Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacijos pirmininke Jūrate Grubliauskiene.

Visi siūlymai buvo gauti susiję su lytiškumo ugdymu bei švietimu, rengėjų nuomone, buvo pilnai atsižvelgta į išorinių ekspertų siūlymus, todėl mokymosi turinys buvo papildytas šiomis temomis, kurios glaudžiai siejasi su lytiškumo ugdymu.

Mokymosi turinys lytiškumo ugdymui derintas su Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacijos pirmininke Jūrate Grubliauskiene

Mokymosi turinys 1 klasei

- Aiškinasi kas yra *lyčių lygybė*, kuo ji svarbi.
- Diskutuoti apie skirtingus santykių tipus. Kuo skiriasi santykiai (pvz., kiemo, klasės, giminaičiai, šeimos).
- Analizuoja kuo panašūs ir kuo skiriasi berniukų ir mergaičių kūnai.
- Analizuoja, kas yra *šeima, mokykla* ir *bendruomenė*.

Mokymosi turinys 2 klasei

- Diskutuoja apie lyčių lygybę, lyčių vaidmenis, žmonių santykius, meilę ir atsakomybę.

Mokymosi turinys 3 klasei

- Aiškinasi, kas yra brendimas ir koks jo poveikis asmeniui.

Mokymosi turinys 4 klasei

- Analizuoja šeimų kultūrinį, socialinį unikalumą ir kaip šis unikalumas praturtina bendruomenę.
- Analizuoja paros režimo, švaros palaikymo ir higienos įpročių svarbą brandos pokyčių metu. Mokosi pasirinkti tinkamas pagal amžių higienos priemonės.

Mokymosi turinys 5 klasei

- Analizuoja elgesio bei bendravimo pavyzdžius atliepiančius lyčių lygybės poreikius.
- Aiškinasi kas yra priekabiavimas lytiniu pagrindu (pvz., pornografinių nuotraukų rodymas, netinkamas prisilietimas, netinkami pasiūlymai ir kt.) ir kokios prevencijos galimybės (pvz., pranešti tėvams, mokytojams, policijai, tvirtabūdiškai pasakyti „Ne“ ir kt.).
- Tyrinėja paauglystės metu vykstančius, fiziologinius pokyčius, kaip normalų ir reikalingą žmogaus raidos etapą.
- Aiškinasi kas yra menstruacijos ir menstruacinio ciklo dienų kalendoriaus sekimas. Higiena menstruacinio periodo metu.
- Aiškinasi kas yra poliucijos ir kokie yra berniuko higienos pokyčiai.

Mokymosi turinys 6 klasei

- Aiškinasi, kokią įtaką daro (fizinei ir psichinei asmens sveikatai, socialiniam ir ekonominiam statusui) faktais nepagrįsta nuomonė, susiformavę stereotipai konkrečiam asmeniui, grupei ar bendruomenei.
- Analizuoja informacijos sklaidą, reklamą ir visuomenės nuomonės formavimą įvairiose žiniasklaidos priemonėse ir mokosi argumentuoti, kada žmonių skirtumai vaizduojami netinkamai (pvz., seksualinė orientacija, stereotipai, socialinių-ekonominių ar kultūrinių mažumų diskriminacija, nesusipratimais paremti išankstiniai nusistatymai).
- Tyrinėja paauglystės metu vykstančius, fiziologinius pokyčius (hormonų poveikis, didesnis prakaitavimas, kūno pokyčiai, atsirandančios mėnesinės, poliucija, bėrimai ir kt.).
- Analizuoja fiziologinių pokyčių daromą įtaką savo kūno suvokimui, įvaizdžio formavimuisi.
- Aiškinasi ir mokosi apibūdinti kas yra lytinė reprodukcinė sveikata, kaip asmens elgesys ir aplinkos veiksniai daro jai poveikį.
- Analizuoja higienos ypatumus paauglystės laikotarpyje ir mokosi pasirinkti tinkamiausias higieninės priežiūros priemones (pvz., higienos priemonės menstruacijų metu, veido priežiūros priemonės, kūno prausikliai ir pan.).
- Analizuoja brendimo metu paaugliams kylančias problemas ir kokie sprendimai ar elgesys padeda jas spręsti.
- Analizuoja, kaip savirūpa ir sveiko gyvenimo būdas gali padėti saugoti vaisingumo funkcijas.

Mokymosi turinys 7 klasei

- Analizuoja, kaip nuostatos padeda arba trukdo priimti kitų žmonių nuomonę, poreikius, teisę rinktis religiją, kultūrinį tapatumą, lytinį tapatumą ir pan.
- Analizuoja žmonių finansinių išteklių, galios ir įtakos skirtumus susijusius su lytimi, etnine priklausomybe ir socialiniu bei ekonominiu pagrindu.
- Analizuoja ir reflektuoja apie skirtingas visuomenės grupes (pagal amžių, rasę, tautybę, lytį), diskutuoja, kas padėtų užtikrinti visiems saugumą tiek visuomenėje, tiek mokykloje.
- Aiškinasi, kas yra seksualiniai nusikaltimai, kokią žalą smurtas daro asmens ir artimųjų gerovei.
- Aiškinasi, kas yra moters ir vyro vaisingumas.

- Aiškinasi, kas yra lytiniai santykiai ir nėštumas.
- Aiškinasi ir sužino, ką svarbu žinoti - apie meilę ir lytinį potraukį. Analizuoja kas yra brandūs santykiai.
- Sužino, kas yra kontracepcija, kada ir kaip ją reikia rinktis. Aiškinasi ką galima pasirinkti savarankiškai, o ką tik su gydytojo priežiūra.

Mokymosi turinys 8 klasei

- Analizuoja ir mokosi argumentuoti, koks intymumo lygis yra tinkamas kiekvienai iš skirtingų santykių grupei.
- Reprodukcinės sveikatos stiprinimas: sveikos mitybos, aktyvaus gyvenimo skatinimas, saugotis rizikos veiksnių (psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, užkrečiamos ligos, peršalimas ir kt.).
- Nėštumo planavimas. Planuotas ir neplanuotas nėštumas.
- Krizinis nėštumas (fiziniai, socialiniai ir emociniai aspektai).

Mokymosi turinys 9 klasei

- Analizuoja įvairius santykius (pvz., bendraamžių, tėvų, mokytojų, kitų suaugusiųjų) ir išskiria jų ypatumus, santykių intymumą ir apibūdina, koks intymumas yra tinkamas skirtingiems santykiams.
- Mokosi vertinti situacijas ir priimti sprendimus vengiant rizikingo elgesio ir žalą darančių pasekmių (pvz., pasiduoti spaudimui ir daryti tai, kam nepritari, pvz., lytiniai santykiai, nusikalstama veika, pavojingas sveikatai elgesys ir kt.).
- Lytiškai plintančios infekcijos ir prevencija.
- Vizitas pas ginekologą. Kaip nustatomas nėštumas, kaip atpažinti nėštumą ir kokios galimos nėštumo nutraukimo pasekmės.
- Analizuoja šeimos planavimo svarbą ir metodus, ką reiškia palankios ir žalingos nėštumo sąlygos (fiziniai, psichologiniai, socialiniai veiksniai).
- Nagrinėja kaip siejasi lytinis potraukis su hormonų kiekio svyravimais organizme, kokie yra lytinį potraukį stiprinantys veiksniai, jo išraiškos valdymo, rūpinimosi savimi svarba ir būdai.

Mokymosi turinys 10 klasei

- Šeimos planavimas, reikšmė.
- Saugūs lytiniai santykiai (pvz., menstruacinio kalendoriaus sekimas, nėštumo planavimas, abipusių santykių įvertinimas, pasekmių numatymas, tolimesnio gyvenimo planavimas ir kt.).